Walk Wheel Cycle Trust

Comhairle Contae Chorcaí
Cork County Council

Comhairle Cathrach Chorcaí
Cork City Council

NTA
Údarás Náisiúnta Iompair
National Transport Authority

Ceantar Cathrach Chorcaí

Innéacs Siúil agus Rothaíochta 2025

Réamhrá

Ár bhfís maidir le siúl, rothlú agus rothaíocht

Clr Fergal Dennehy
Ardmhéara Chorcaí

Mar Ardmhéara Chorcaí, tá lúcháir orm fáilte a chur roimh dhara hInnéacs Siúil agus Rothaíochta Cheantar Cathrach Chorcaí.

Ionchuirfear a shonraí agus léargas luachmhar i dtionscadail agus infheistíocht amach anseo i dtionscadail um bonneagar siúil agus rothaíochta dár gCathair.

Tá Comhairle Cathrach Chorcaí bródúil as oibriú lenár gcomhpháirtí, an tÚdarás Náisiúnta Iompair, chun feabhsuithe ar an mbonneagar siúil agus rothaíochta a chur i gcrích. Le déanaí, bhí ríméad orainn an bealach do choisithe agus rothaithe sa Ghráinseach-Gleann na Trá Móire, Promanáid na Marina, agus Scéim Rothar Mhachan a oscailt, agus tá go leor eile ar na bacáin.

Tá sé thar a bheith spreagúil méaduithe a fheiceáil i mbliana ar chéatadáin na gcónaitheoirí a théann ag siúl, ag rothaíonn nó ag rothlú. Is fianaise é ar an teoiric 'má thógann tú é, tiocfaidh siad'.

Tá tionchar sláinte an phobail a bhaineann le siúl nó rothaíocht seachas tiomáint a roghnú thar a bheith suntasach, agus ar ndóigh, ní féidir na buntáistí comhshaoil a bhaineann le taisteal gníomhach a shéanadh, agus tá siad sin go léir le feiceáil sna sonraí anseo.

Seasann muid go daingean lenár dtiomantas rogha níos inmharthana, níos sábháilte agus níos inrochtana a dhéanamh de thaisteal gníomhach do gach duine a chónaíonn, a oibríonn agus a thugann cuairt ar ár gcathair.

Clr Mary Linehan Foley
Méara Chontae Chorcaí

Mar Mhéara Chontae Chorcaí, cuirim fáilte roimh Innéacs Siúil agus Rothaíochta 2025 lena léirítear fás ar thaisteal gníomhach.

Tá os cionn €100m caite ag Comhairle Contae Chorcaí, i gcomhar leis an Údarás Náisiúnta Iompair, ar scéimeanna taistil ghníomhaigh ó bhí 2021 ann. Áirítear leis sin breis agus 8km de chosán comhroinnte a nascann Dún Citil le Carraig Thuathail. I gCarraig Uí Leighin, osclaíodh Nasc Bridgemount in 2025 lenar bhain 942 úsáideoir laethúil ar an meán.

Táim an-bhródúil as an obair atá déanta ar ár gClár Bealaí Sábháilte chun na Scoile. Tá 36 scoil atá á bhforbairt againn ar fud an chontae agus tá 8 gcinn díobh sin laistigh de Cheantar Cathrach Chorcaí. Go dtí seo, críochnaíodh 17 scéim.

Táimid ag tnúth le húsáid a bhaint as an Innéacs chun scéimeanna taistil ghníomhaigh a chur chun cinn tuilleadh.

Clár na nÁbhar

Ceannlínte	4
Siúl agus rothlú	6
Rothaíocht	8
Na tairbhí a bhaineann le siúl agus rothlú	10
Tairbhí na rothaíochta	12
Réitigh siúil agus rothlaithe	14
Réitigh rothaíochta	16
Réitigh chomharsanachta	18
An ceantar a fhorbairt	20
Ag breathnú chun cinn	22

An tInnéacs Siúil agus Rothaíochta

Is é an tInnéacs Siúil agus Rothaíochta an measúnú is mó atá déanta maidir le siúl, rothlú agus rothaíocht sa Ríocht Aontaithe agus in Éirinn. Ba é Walk Wheel Cycle Trust (Sustrans roimhe seo) a rinne é i gcomhar le 22 comhpháirtí réigiúnach agus áitiúil. Tuairiscíonn gach ceantar ar an dul chun cinn atá déanta maidir bealach laethúil níos mealltaí chun taisteal a dhéanamh den siúl, den rothlú agus den rothaíocht/

Tugann an tInnéacs Siúil agus Rothaíochta tuairisc gach dhá bhliain. Seo an dara tuarascáil ó Cheantar Cathrach Chorcaí, arna soláthraíodh i gcomhpháirtíocht le hÚdarás Náisiúnta Iompair na hÉireann. Tá na sonraí sa tuarascáil seo ó 2025 agus áirítear leo sonraí áitiúla faoi shiúl, rothlú agus rothaíocht, agus suirbhé neamhspleách, ionadaíoch ó thaobh déimeagrafach de, ar 1,110 cónaitheoir 16 bliana d'aois nó níos sine. Rinneadh an suirbhé ó Aibreán go Lúnasa 2025. Rinne an cuideachta taighde margaidh neamhspleách Ipsos B&A an suirbhé, atá ionadaíoch de gach uile chónaitheoir, ní hamháin na cónaitheoirí a shiúlann, a rothlú nó a rothaíonn.

Tá comparáidí curtha chun áireamh againn tríd an tuarascáil seo le sonraí 2023 i gcás ina raibh siad ar fáil.

Gabhaimid ár mbuíochas le muintir Cheantar Cathrach Chorcaí a ghlac páirt sa suirbhé agus a roinn a gcuid scéalta linn.

Is féidir tuilleadh sonraí faoi na tuarascálacha uile agus uirlis sonraí idirghníomhach chun iniúchadh níos cuimsithí a dhéanamh ar na sonraí a fháil ag **www.walkwheelcycletrust.org.uk/walking-cycling-index**

Rothlú a shainiú

B'fhéidir nach n-úsáidfeadh daoine áirithe a úsáideann cathaoir rothaí nó scútar soghluaisteachta an téarma 'siúl' maidir leo féin agus b'fhéidir gur fearr leo an téarma 'rothlú' a úsáid. Úsáidimid na téarmaí 'siúl' agus 'rothlú' le chéile lena chinntiú go bhfuilimid chomh cuimsitheach agus is féidir.

Ceannlínte

Ceantar Cathrach Chorcaí

Limistéar an tSuirbhé

Daonra[i]

327,649

263,211 duine fásta
64,438 leanbh

Minicíocht na modhanna taistil éagsúla

Is iad siúl agus rothlú chomh maith le tiomáint na modhanna taistil is coitianta i measc chónaitheoirí Cheantar Cathrach Chorcaí. Is cosúil go bhfuil siúl agus rothaíocht ag méadú ó 2023 i leith.

i. Daonáireamh POS 2022. Is é sin an ceann is déanaí atá ar fáil do Cheantar Cathrach Chorcaí.

Cónaitheoirí a thaistealaíonn ar na modhanna seo a leanas cúig lá nó níos mó sa tseachtain sa cheantar

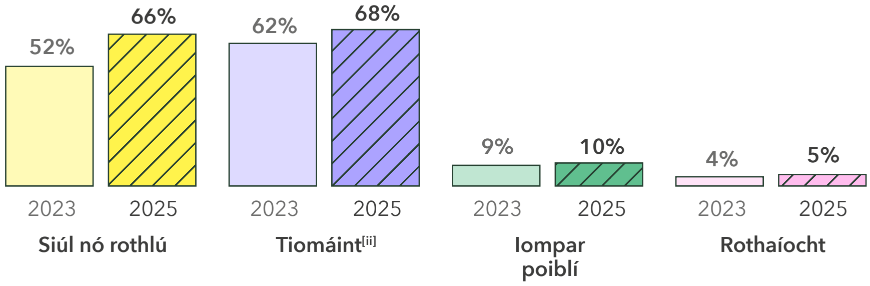

ii. Ag taisteal mar thiománaí nó mar phaisinéir i gcarr, veain nó gluaisrothar.

Ní rannpháirtíocht sa siúl, rothlú agus rothaíocht mar an gcéanna

Bíonn éagsúlacht mhór idir grúpaí éagsúla i roghanna taistil na gcónaitheoirí agus a dtuairimí maidir le siúl, rothlú agus rothaíocht.

Siúlann nó rothlaíonn

66%

de chónaitheoirí cúig lá sa tseachtain ar a laghad

Cion na gcónaitheoirí a shiúlann nó a rothlaíonn cúig lá sa tseachtain ar a laghad[iii]

69% de mhná

62% d'fhir

Rothaíonn

14%

de chónaitheoirí uair amháin sa tseachtain ar a laghad

Cion na gcónaitheoirí a rothaíonn uair amháin sa tseachtain ar a laghad

8% de mhná

21% d'fhir

Ní bhraitheann gach cónaitheoir sábháilte ina gcomharsanacht

Cion na gcónaitheoirí a cheapann go bhfuil sé sábháilte siúl nó rothlú ina gceantar áitiúil

62% de dhaoine faoi mhíchumas

83%de dhaoine nach bhfuil faoi mhíchumas

Cion na gcónaitheoirí a cheapann go bhfuil sé sábháilte rothaíocht a dhéanamh ina gceantar áitiúil

59% de dhaoine idir 16 agus 25 bliain d'aois

46% de dhaoine 66 bliain d'aois agus níos sine

Cion na gcónaitheoirí a bhraitheann go bhfuil fáilte rompu agus a bhíonn ar a suaimhneas ag siúl, ag rothaíocht nó ag caitheamh ama ar shráideanna a gcomharsanachta[iv]

87% den ghrúpa socheacnamaíoch DE

90% den ghrúpa socheacnamaíoch AB

iii. Féach an fonóta ar leathanach 6.
iv. Baineann grúpaí socheacnamaíocha AB le bainistíocht agus baineann grúpaí DE le gairmeacha láimhe, mná tí agus na daoine nach bhfuil i bhfostaíocht. Féach leathanach 6 chun sainmhínithe iomlána a fháil.

Baineann gach duine tairbhe as nuair a shiúlann, a rothlaíonn agus a rothaíonn níos mó daoine

Bunaithe ar shamhaltú sonraí suirbhé, gach bliain, siúl, rothlú agus rothaíocht

cuirtear cosc ar
775
riocht sláinte tromchúiseach fadtéarmacha

cruthaítear
€415.9 milliún
i sochar eacnamaíoch do dhaoine aonair agus don cheantar

sábháiltear
13,000 tona
d'astaíochtaí gás ceaptha teasa

Laghdaíonn siúl, rothlú agus rothaíocht brú tráchta trí suas le 82,000 carr a bhaint de na bóithre gach lá.

Ba mhaith le cónaitheoirí dul ag siúl, ag rothlú agus ag rothaíocht níos mó

Céatadán na gcónaitheoirí ar mhaith leo úsáid níos mó nó níos lú a bhaint as cineálacha éagsúla iompair amach anseo:

Ba mhaith le 17% de chónaitheoirí níos lú tiomána a dhéanamh Aontaíonn 68% de chónaitheoirí go n-úsáideann siad carr go minic toisc nach bhfuil aon roghanna iompair eile ar fáil.

Siúl nó rothlú

52% níos mo

3% níos lú

Dul ar iompar poiblí

44% níos mo

7% níos lú

Rothaíocht

38% níos mo

2% níos lú

Tiomáint

28% níos mo

17% níos lú

Meastar go bhfuil rothaíocht níos lú sábháilte ná cineálacha eile iompair

Cion na gcónaitheoirí a cheapann go bhfuil sé sábháilte ina gceantar áitiúil chun:

81% chun siúl nó rothlú

45% chun rothaíocht

85% iompar poiblí a úsáid

93% chun tiomáint

Tacaíonn cónaitheoirí le comharsanachtaí níos ceangailte

Tacaíonn 64% de chónaitheoirí le hinfheistíocht a aistriú ó scéimeanna tógála bóithre go siúl, rothlú, rothaíocht agus iompar poiblí a mhaoiniú. Tá 18% i gcoinne aistriú dá leithéid.

Tacaíonn **92%** leis

Tá **4%** ina choinne

stop a chur le feithiclí a pháirceáil ar an gcosán

Tacaíonn **88%** leis

Tá **6%** ina choinne

luasteorainneacha a laghdú, pointí trasnaithe a fheabhsú agus cosáin rothaíochta cosanta a thabhairt isteach i gcomharsanachtaí scoile

Tacaíonn **92%** leis

Tá **2%** ina choinne

cosáin siúil, rothlaithe agus rothaíochta eisbhóthair agus a fheabhsú agus a mhéadú

Tacaíonn **59%** leis

Tá **24%** ina choinne

sráideanna cónaithe lasmuigh de scoileanna a dhúnadh do charranna le linn amanna fágála agus bailithe

Tacaíonn **91%** leis

Tá **2%** ina choinne

rochtain siúil, rothlaithe agus rothaíochta chuig stadanna bus agus stáisiúin chóiste nó iarnróid a fheabhsú

Tacaíonn **91%** leis

Tá **3%** ina choinne

siopaí, scoileanna, spás glas agus iompar poiblí a bheith laistigh de shiúl nó rothlú gairid óna dteach[v]

v. Is minic a thugtar comharsanachtaí 20 nóiméad ar áiteanna áitiúla a bhfuil seirbhísí agus saoráidí gar do do theach iontu.

Siúl agus rothlú

Rannpháirtíocht, sábháilteacht agus sástacht

Rannpháirtíocht i siúl agus i rothlú

I gCeantar Cathrach Chorcaí ar an iomlán, tá méadú tagtha ar líon na gcónaitheoirí a shiúlann agus a rothlaíonn cúig lá ar a laghad sa tseachtain ó 2023 i leith.

Is ábhar misnigh é go mothaíonn formhór na gcónaitheoirí go bhfuil sé sábháilte siúl nó rothlú ina gceantar áitiúil agus ceapann siad gur áit mhaith é chun dul ag siúl nó ag rothlú.

Siúlann nó rothlaíonn **94%** de na cónaitheoirí uile

89% in 2023

Siúlann nó rothlaíon **66%** de na cónaitheoirí ar fad cúig lá sa tseachtain ar a laghad

52% in 2023

Cion na gcónaitheoirí a shiúlann nó a rothlaíonn cúig lá sa tseachtain ar a laghad

Inscne[i]

69% de mhná

52% in 2023

62% d'fhir

51% in 2023

Eitneacht

63% de dhaoine ó ghrúpaí mionlaigh eitneacha

53% in 2023

66% de dhaoine geala

52% in 2023

Aois

77% de dhaoine idir 16 agus 25 bliain d'aois

70% in 2023

65% de dhaoine idir 26 agus 35 bliain d'aois

50% in 2023

61% de dhaoine idir 36 agus 45 bliain d'aois

46% in 2023

69% de dhaoine idir 46 agus 55 bliain d'aois

50% in 2023

61% de dhaoine idir 56 agus 65 bliain d'aois

51% in 2023

59% de dhaoine 66 bliain d'aois agus níos sine

40% in 2023

Míchumas

48% de dhaoine faoi mhíchumas

31% in 2023

67% de dhaoine nach bhfuil faoi mhíchumas

54% in 2023

Grúpa socheacnamaíoch[ii]

61% de AB

58% in 2023

71% de C1

55% in 2023

66% de C2

52% in 2023

63% de DE

41% in 2023

i. Bhí méid an tsampla do fhreagróirí a chur a n-inscne in iúl 'ar bhealach eile' ró-íseal le bheith suntasach ó thaobh staidrimh de agus ní thaispeántar é.
ii. Is aicmiú bunaithe ar shlí bheatha é grúpa socheacnamaíoch a choinníonn an Cumann Taighde Margaidh. Is grúpaí gairmiúla agus bainistíochta iad grúpaí A agus B. Baineann Grúpa C1 le maoirseacht/cléireach agus mic léinn. Baineann Grúpa C2 le hobair láimhe oilte. Baineann Grúpaí D agus E gairmeacha láimhe leathoilte agus neamhoilte, mná tí agus daoine nach bhfuil i bhfostaíocht.

Sábháilteacht agus sástacht maidir le siúl agus rothlú

Ceapann
81%
de na cónaitheoirí go bhfuil sé sábháilte siúl nó rothlú ina gceantar áitiúil

72% in 2023

Ceapann
53%
de na cónaitheoirí go bhfuil sé sábháilte do leanaí siúl nó rothlú ina gceantar áitiúil

60% in 2023

Ceapann
78%
de na cónaitheoirí go léir go bhfuil a gceantar áitiúil ina áit mhaith ar an iomlán le siúl nó le rothlú

76% in 2023

Cion na gcónaitheoirí a cheapann go bhfuil sé sábháilte siúl nó rothlú ina gceantar áitiúil

Inscne

82% de mhná

72% in 2023

81% d'fhir

72% in 2023

Eitneacht

87% de dhaoine ó ghrúpaí mionlaigh eitneacha

79% in 2023

81% de dhaoine geala

71% in 2023

Aois

85% de dhaoine idir 16 agus 25 bliain d'aois

80% in 2023

83% de dhaoine idir 26 agus 35 bliain d'aois

69% in 2023

78% de dhaoine idir 36 agus 45 bliain d'aois

70% in 2023

79% de dhaoine idir 46 agus 55 bliain d'aois

71% in 2023

81% de dhaoine idir 56 agus 65 bliain d'aois

69% in 2023

83% de dhaoine 66 bliain d'aois agus níos sine

72% in 2023

Míchumas

62% de dhaoine faoi mhíchumas

71% in 2023

83% de dhaoine nach bhfuil faoi mhíchumas

72% in 2023

Grúpa socheacnamaíoch

81% de AB

76% in 2023

85% de C1

73% in 2023

78% de C2

72% in 2023

79% de DE

66% in 2023

Sarah Harrington

Is úsáideoir cathaoireach rothaí mé agus ar an iomlán, tá na sráideanna ceart go leor ach uaireanta ní bhíonn colbhaí íslithe ann agus mar sin cruthaítear deacrachtaí dom mar go gcaithfidh mé casadh siar agus dul ar an mbóthar, rud atá contúirteach. Is fadhb mhór eile í nuair a pháirceálann daoine ar an gcosán nó nuair a chuireann siad a mboscaí bruscair amach ar an gcosán.

Mar gheall ar an obair a rinneadh ar McCurtain Street in 2023, is pléisiúr é do bhealach a dhéanamh tríd agus d'fhéadfaí obair den chineál céanna a dhéanamh i gceantair eile lena ndéanamh níos inrochtana. Chomh maith leis sin, is fadhb shuntasach do thiománaithe faoi mhíchumas í an easpa páirceála do dhaoine faoi mhíchumas atá i gCathair Chorcaí faoi láthair.

Rothaíocht

Rannpháirtíocht, sábháilteacht agus sástacht

Rannpháirtíocht rothaíochta

Rothaíonn 14% de chónaitheoirí uair amháin sa tseachtain ar a laghad faoi láthair.

Is í sábháilteacht, lena n-áirítear sábháilteacht ar bhóithre agus sábháilteacht phearsanta, an bac is mó ar rothaíocht.[i]

Is í sábháilteacht, lena n-áirítear sábháilteacht ar bhóithre agus sábháilteacht phearsanta, an bac is mó ar rothaíocht.

Rothaíonn **27%** de na cónaitheoirí ar fad

25% in 2023

Rothaíonn **14%** de na cónaitheoirí ar fad uair amháin sa tseachtain ar a laghad

18% in 2023

Cion na gcónaitheoirí a rothaíonn uair amháin sa tseachtain ar a laghad

Inscne

8% de mhná

12% in 2023

21% d'fhir

25% in 2023

Eitneacht

16% de dhaoine ó ghrúpaí mionlaigh eitneacha

19% in 2023

14% de dhaoine geala

18% in 2023

Aois

21% de dhaoine idir 16 agus 25 bliain d'aois

33% in 2023

14% de dhaoine idir 26 agus 35 bliain d'aois

19% in 2023

19% de dhaoine idir 36 agus 45 bliain d'aois

18% in 2023

10% de dhaoine idir 46 agus 55 bliain d'aois

12% in 2023

13% de dhaoine idir 56 agus 65 bliain d'aois

18% in 2023

9% de dhaoine 66 bliain d'aois agus níos sine

5% in 2023

Míchumas

4% de dhaoine faoi mhíchumas

2% in 2023

15% de dhaoine nach bhfuil faoi mhíchumas

20% in 2023

Grúpa socheacnamaíoch

18% de AB

24% in 2023

15% de C1

20% in 2023

14% de C2

18% in 2023

7% de DE

10% in 2023

i. Féach tuarascálacha Bike Life 2019 (cathracha éagsúla).

Sábháilteacht agus sástacht maidir le rothaíocht

Ceapann

45%

de na cónaitheoirí go bhfuil sé sábháilte siúl nó rothaíocht a dhéanamh ina gceantar áitiúil

49% in 2023

Ceapann

39%

de na cónaitheoirí go bhfuil sé sábháilte do leanaí rothaíocht a dhéanamh ina gceantar áitiúil

43% in 2023

Ceapann

42%

de na cónaitheoirí go léir go bhfuil a gceantar áitiúil ina áit mhaith ar an iomlán le rothaíocht a dhéanamh

53% in 2023

Cion na gcónaitheoirí a cheapann go bhfuil sé sábháilte rothaíocht a dhéanamh ina gceantar áitiúil

Inscne

45% de mhná
49% in 2023

45% d'fhir
50% in 2023

Eitneacht

52% de dhaoine ó ghrúpaí mionlaigh eitneacha
61% in 2023

44% de dhaoine geala
48% in 2023

Aois

59% de dhaoine idir 16 agus 25 bliain d'aois
60% in 2023

42% de dhaoine idir 26 agus 35 bliain d'aois
42% in 2023

45% de dhaoine idir 36 agus 45 bliain d'aois
51% in 2023

39% de dhaoine idir 46 agus 55 bliain d'aois
45% in 2023

37% de dhaoine idir 56 agus 65 bliain d'aois
49% in 2023

46% de dhaoine 66 bliain d'aois agus níos sine
46% in 2023

Míchumas

31% de dhaoine faoi mhíchumas
44% in 2023

46% de dhaoine nach bhfuil faoi mhíchumas
49% in 2023

Grúpa socheacnamaíoch

42% de AB
54% in 2023

52% de C1
50% in 2023

40% de C2
52% in 2023

44% de DE
40% in 2023

Fionnuala Solomon

Tá rang damhsa agam sa chathair, a ghlacann thart ar 20 nóiméad le tiomáint chuige, agus 10 nóiméad eile chun páirceáil a aimsiú – agus is é sin nuair a bhíonn an trácht ciúin. Glacann sé 30 nóiméad I gCÓNAÍ dul ar rothar: gan aon strus páirceála, gan strus tráchta, gan an strus a bhaineann leis an gceist "an mbeidh mé mall?"

Cuireann sé ar do shuaimhneas tú, tá sé taitneamhach, agus cuireann sé níos mó aclaíochta le do ghnáthamh – rud a chuireann tairbhí ar fáil do chách. Is maith liom dul ag rothaíocht freisin chun bualadh le mo chuid cairde le haghaidh deoch nó dhó. Dá mbeadh níos lú cnoc i gCorcaigh, bheadh rothaíocht sé níos fusa, agus dá mbeadh níos mó lánaí rothar ann, bheadh gach rud níos réidhe agus níos sábháilte. Dá mbeadh níos mó daoine ag rothaíocht, bheadh níos lú tráchta againn ar aon nós.

Na tairbhí a bhaineann le siúl agus rothlú

An fáth a dtairbhíonn sé do chách nuair a shiúlann nó a rothaíonn níos mó daoine

Le chéile, siúlann nó rothlaíonn cónaitheoirí Cheantar Cathrach Chorcaí 19 n-uaire timpeall an domhain gach lá

Feabhsaíonn siúl agus rothaíocht sláinte agus cáilíocht an aeir, sábhálann sé airgead do FSS, agus laghdaíonn sé an brú tráchta.

Turais bhliantúla siúil agus rothlaithe de réir cuspóra

144.6 milliún turas in 2025 ar **279.4 milliún ciliméadar** ar fad iad

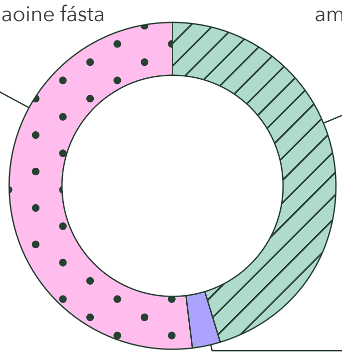

119.3 milliún turas in 2023 ar **280.7 milliún ciliméadar** ar fad iad

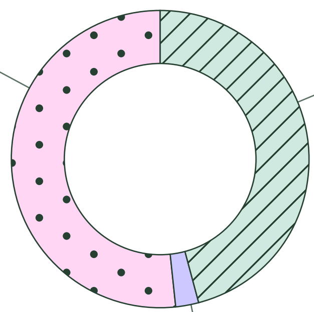

D'athraigh na foinsí sonraí a úsáidtear chun turais scoile a shamhaltú ag leanaí idir 2023 agus 2025.
Níl na torthaí seo inchomparáide go díreach, féach le do thoil ar an bpáipéar modheolaíochta le haghaidh tuilleadh sonraí.

Tairbhíonn siúl agus rothlú do chónaitheoirí agus don tsochaí

Déanaimid samhaltú ar na costais agus na tairbhí a bhaineann le turais siúil agus rothlaithe, lena n-áirítear na cinn a chuirtear in ionad turas a bhféadfadh tiomáint a bheith i gceist leo, ag baint úsáid as ár samhail Tairbhí Sochaíocha. Áirítear leis sin am taistil, costais oibriúcháin feithiclí, sochair sláinte, cáilíocht an aeir agus cánachas.

Is é

€368.4 milliún

an tairbhe eacnamaíoch bhliantúil iomlán ó na turais uile a shiúltar agus a rothlaítear i gCeantar Cathrach Chorcaí

Ba iad daoine a raibh rochtain acu ar charr a rinne go leor de na turais sin. Maidir leo sin (gan turais le haghaidh taitnimh nó aclaíochta san áireamh), lenár samhail, cuirtear na costais agus na tairbhí a bhaineann le siúl agus rothlú i gcomparáid leis na costais agus na tairbhí a bhaineann le tiomáint.

Maidir leis na turais sin, sábhálfar **€1.13** in aghaidh gach ciliméadair a shiúltar nó rothlaítear seachas a thiomáintear. I gcaitheamh bliana, fágtar gurb é sin **€63.4** milliún i dtairbhe eacnamaíoch do chónaitheoirí agus don tsochaí ó **55.9 milliún ciliméadar** a shiúladh nó a rothlaigh daoine a d'fhéadfadh carr a úsáid.

Tá difríocht bheag idir na meastacháin i samhail 2023 sa tuarascáil seo agus na cinn a foilsíodh in 2023, mar gheall ar athríomhadh iad ag baint úsáid as sonraí ionchuir ó fhoinsí níos láidre. Féach ar an tuarascáil um modheolaíocht chun sonraí a fháil.

Nochtann siúl agus rothlú tairbhí sláinte do chách

Cuireann siúl sa cheantar cosc ar 682 riocht sláinte tromchúiseach fadtéarmach gach bliain.

666 in 2023

Cásanna ar a cuireadh cosc

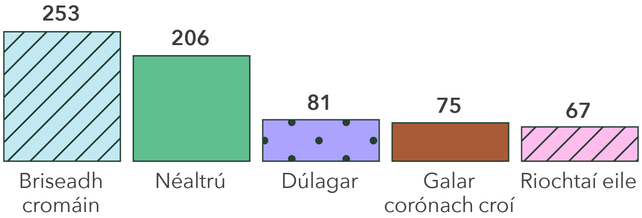

Sábhálann sé sin

€8.6 milliún in aghaidh

na bliana do FSS

€8.5 milliún in 2023

Coibhéiseach le costas

140,000 ar choinní dochtúra teaghlaigh

150,000 in 2023

Tá na figiúirí thuas bunaithe ar shonraí ceantair a chur i bhfeidhm ar uirlis MOVES Sport England, a thaispeánann an toradh ar infheistíocht i sláinte spóirt agus gníomhaíochta coirp. Áirítear le 'riochtaí eile' diaibéiteas cineál 2, stróc, ailse cíche agus ailse cholaireicteach.

Cuireann tairbhí na gníomhaíocht coirp ó shiúl

cosc ar 133 bás luath gach bliain

133 in 2023

a bhfuil luach

€1 billiún air

€1.03 billiún in 2023

Bunaithe ar Uirlis Measúnaithe Eacnamaíoch Sláinte (HEAT) de chuid an EDS/na hEorpa, lena n-éascaítear measúnú eacnamaíoch ar na tairbhí sláinte a bhaineann le siúl trí luach an laghdaithe ar bhásanna a eascraíonn as méideanna sonracha siúil a mheas. Déantar turais i gcathaoireacha rothaí agus scútar soghluaisteachta a shamhaltú mar thurais siúil chun críocha na samhlacha MOVES agus HEAT.

Feabhsaíonn daoine a shiúlann agus a rothlaíonn in ionad tiomáint a dhéanamh cáilíocht an aeir, rud a shábhálann:

31,000 kg de NO_x

(Ocsaíd nítreach agus dé-ocsaíd nítrigine)

42,000 kg in 2023

agus

2,100 kg de cháithníní

(PM_{10}, lena gcuimsítear $PM_{2.5}$) gach bliain.

3,100 kg in 2023

Aontaíonn **88%** de na cónaitheoirí go bhfuil an t-aer glan ina gceantar áitiúil

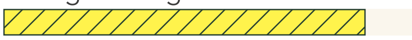

90% in 2023

Cuidíonn siúl agus rothlú le géarchéim na haeráide a mhaolú

Trí bheith ag siúl nó rothlú in ionad tiomáint a dhéanamh, sábhálann cónaitheoirí

9,300 tona

d'astaíochtaí gás ceaptha teasa (dé-ocsaíd charbóin, meatán agus ocsaíd nítriúil) gach bliain.

16,000 tona in 2023

Tá sé sin comhionann le lorg carbóin

93,000 duine ag dul ar eitiltí

ó Chorcaigh go Heathrow, Londain.

In 2023, bhain **21.5%** d'astaíochtaí gás ceaptha teasa na hÉireann le hiompar, agus úsáid peitril agus díosail in iompar bóthair na príomhfhoinsí.

Idir 1990 agus 2023, tháinig méadú **129.4%** ar astaíochtaí iompair.[i]

i. An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil, Astaíochtaí Deiridh Gás Ceaptha Teasa na hÉireann 1990-2023.

Coinníonn siúl agus rothlú an ceantar ag bogadh

Léirítear le staidéar go mbíonn cuirtear spás ar na bóithre ar fáil trí shiúl nó rothlú i gcomparáid le tiomáint.[ii] Cuidíonn sé seo leis an gceantar a choinneáil ag bogadh do gach úsáideoir bóthair.

Déanann cónaitheoirí

77,000 turais fillte

a shiúl agus a rothlú gach lá, cónaitheoirí d'fhéadfadh carr a úsáid.

65,000 in 2023

Dá mbeadh na carranna sin go léir i mbrú tráchta, bheadh sé ina scuaine siar go dtí

368 ciliméadar

arb é sin coibhéis an achair ó Chathair Chorcaí go Baile na Lorgan.

311 ciliméadar in 2023

ii. Litman, 2023. Measúnú a dhéanamh ar Thionchair Úsáide Talún Iompair. Bunaithe ar Eric Bruun and Vuchic, 1995. Coincheap maidir le hAm-Ceantar.

Tairbhí na rothaíochta

An fáth a dtairbhíonn sé do chách nuair a rothaíonn níos mó daoine

Le chéile, rothaíonn cónaitheoirí Cheantar Cathrach Chorcaí 3 huaire timpeall an domhain gach lá

Is féidir le rothaíocht a bheith áisiúil do go leor turas áitiúil, go háirithe i gcathracha agus i mbailte. Tugann sé rogha iompair do dhaoine agus rochtain ar oideachas, ar phoist agus ar phobal.

Turais rothaíochta bhliantúla de réir cuspóra

7.3 milliún turas in 2025 ar
45 milliún ciliméadar ar fad iad

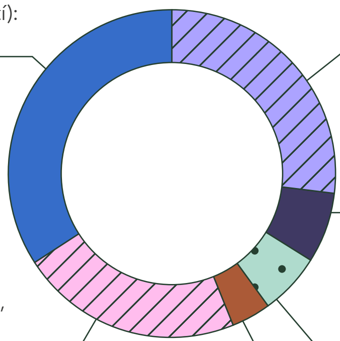

Caitheamh aimsire (daoine fásta agus páistí): **2,500,000**
34%

Chun na hoibre (daoine fásta): **2,000,000**
27%

Cuid den obair (daoine fásta): **530,000**
7%

Scoil, coláiste nó ollscoil (daoine fásta): **430,000**
6%

Scoil (leanaí): **310,000**
4%

Siopadóireacht, turais ghnó phearsanta agus turais shóisialta (daoine fásta): **1,600,000**
22%

7.5 milliún turas in 2023 ar
44.9 milliún ciliméadar ar fad iad

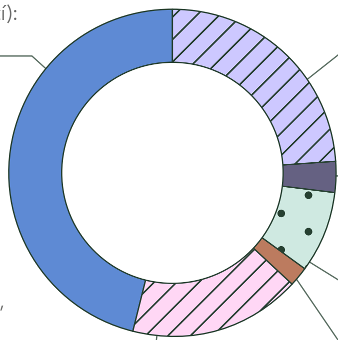

Caitheamh aimsire (daoine fásta agus páistí): **3,500,000**
46%

Chun na hoibre (daoine fásta): **1,800,000**
24%

Cuid den obair (daoine fásta): **220,000**
3%

Scoil, coláiste nó ollscoil (daoine fásta): **600,000**
8%

Scoil (leanaí): **160,000**
2%

Siopadóireacht, turais ghnó phearsanta agus turais shóisialta (daoine fásta): **1,300,000**
17%

D'athraigh na foinsí sonraí a úsáidtear chun turais scoile a shamhaltú ag leanaí idir 2023 agus 2025.
Níl na torthaí seo inchomparáide go díreach, féach le do thoil ar an bpáipéar modheolaíochta le haghaidh tuilleadh sonraí.

Tairbhíonn rothaíocht do chónaitheoirí agus don tsochaí

Déanaimid samhaltú ar na costais agus na tairbhí a bhaineann le turais rothaíochta, lena n-áirítear na cinn a chuirtear in ionad turas a bhféadfadh tiomáint a bheith i gceist leo, ag baint úsáid as ár samhail Tairbhí Sochaíocha. Áirítear leis sin am taistil, costais oibriúcháin feithiclí, sochair sláinte, cáilíocht an aeir agus cánachas.

Is é

€47.5 milliún

an tairbhe eacnamaíoch bhliantúil iomlán ó na turais uile ar rothar i gCeantar Cathrach Chorcaí

Ba iad daoine a raibh rochtain acu ar charr a rinne go leor de na turais sin. Maidir leo sin (gan turais le haghaidh caitheamh aimsire san áireamh), lenár samhail, cuirtear na costais agus na tairbhí a bhaineann le rothaíocht i gcomparáid leis na costais agus na tairbhí a bhaineann le tiomáint.

Maidir leis na turais sin, sábhálfar **€1.61** in aghaidh gach ciliméadair a rothaítear seachas a thiomáintear. I gcaitheamh bliana, fágtar gurb é sin **€32.5 milliún** i dtairbhe eacnamaíoch do chónaitheoirí agus don tsochaí ó **20.2 milliún ciliméadar** a rothaíonn daoine a d'fhéadfadh carr a úsáid.

Tá difríocht bheag idir na meastacháin i samhail 2023 sa tuarascáil seo agus na cinn a foilsíodh in 2023, mar gheall ar athríomhadh iad chun turais rothaíochta san áireamh mar chuid den obair agus ag baint úsáid as sonraí ionchuir ó fhoinsí níos láidre.

Nochtann rothaíocht tairbhí sláinte do chách

Cuireann rothaíocht sa cheantar cosc ar 93 riocht sláinte tromchúiseach fadtéarmach gach bliain.

69 in 2023

Cásanna ar a cuireadh cosc

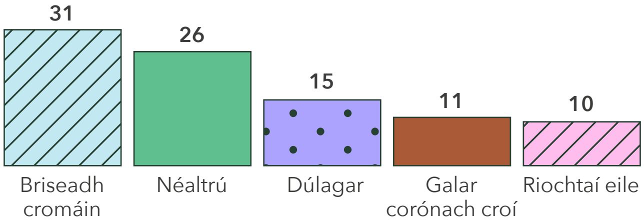

Sábhálann sé sin

€1.2 milliún in aghaidh

€990,000 in 2023

Coibhéiseach le costas

21,000 ar choinní dochtúra teaghlaigh

18,000 in 2023

Tá na figiúirí thuas bunaithe ar shonraí ceantair a chur i bhfeidhm ar uirlis MOVES Sport England, a thaispeánann an toradh ar infheistíocht i sláinte spóirt agus gníomhaíochta coirp. Áirítear le 'riochtaí eile' diaibéiteas cineál 2, stróc, ailse cíche agus ailse cholaireicteach.

Cuireann tairbhí na gníomhaíochta coirp ó rothaíocht

cosc ar 7 bás luath gach bliain

6 in 2023

a bhfuil luach

€49.8 milliún air

€48.8 milliún in 2023

Bunaithe ar Uirlis Measúnaithe Eacnamaíoch Sláinte (HEAT) de chuid an EDS/na hEorpa, lena n-éascaítear measúnú eacnamaíoch ar na tairbhí sláinte a bhaineann le rothaíocht trí luach an laghdaithe ar bhásanna a eascraíonn as méideanna sonracha rothaíochta a mheas.

Feabhsaíonn daoine a rothaíonn in ionad tiomáint a dhéanamh cáilíocht an aeir, rud a shábhálann:

7,700 kg de NO_x

(Ocsaíd nítreach agus dé-ocsaíd nítrigine)

5,400 kg in 2023

agus

593 kg de cháithníní

(PM_{10}, lena gcuimsítear $PM_{2.5}$) gach bliain.

398 kg in 2023

Aontaíonn **88%** de na cónaitheoirí go bhfuil an t-aer glan ina gceantar áitiúil

90% in 2023

Cuidíonn rothaíocht le géarchéim na haeráide a mhaolú

Trí bheith rothaíocht in ionad tiomáint a dhéanamh, sábhálann cónaitheoirí

3,400 tona

d'astaíochtaí gás ceaptha teasa (dé-ocsaíd charbóin, meatán agus ocsaíd nítriúil) gach bliain.

2,300 tona in 2023

Tá sé sin comhionann le lorg carbóin

34,000 duine ag dul ar eitiltí

ó Chorcaigh go Heathrow, Londain.

In 2023, bhain **21.5%** d'astaíochtaí gás ceaptha teasa na hÉireann le hiompar, agus úsáid peitril agus díosail in iompar bóthair na príomhfhoinsí.

Idir 1990 agus 2023, tháinig méadú **129.4%** ar astaíochtaí iompair.[i]

i. An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil, Astaíochtaí Deiridh Gás Ceaptha Teasa na hÉireann 1990-2023.

Coinníonn rothaíocht an ceantar ag bogadh

Léirítear le staidéar go mbíonn cuirtear spás ar na bóithre ar fáil trí shiúl nó rothlú i gcomparáid le tiomáint.[ii] Cuidíonn sé seo leis an gceantar a choinneáil ag bogadh do gach úsáideoir bóthair.

Déanann cónaitheoirí

5,400 turais fillte

ar rothar gach lá, cónaitheoirí d'fhéadfadh carr a úsáid.

4,800 in 2023

Dá mbeadh na carranna sin go léir i mbrú tráchta, bheadh sé ina scuaine siar go dtí

26 ciliméadar

arb é sin coibhéis an achair ó Chathair Chorcaí go dtí An Cóbh.

23 ciliméadar in 2023

ii. Litman, 2023. Measúnú a dhéanamh ar Thionchair Úsáide Talún Iompair. Bunaithe ar Eric Bruun and Vuchic, 1995. Coincheap maidir le hAm-Ceantar.

Réitigh siúil agus rothlaithe

Cad a chuideodh le siúl agus rothlú a dhéanamh níos éasca?

Ba chóir go mbeadh seirbhísí agus saoráidí laistigh d'achar siúil agus rothlaithe ag tithe nua agus ag pobail atá ann cheana

Trí shiúl agus rothlú a chur i gcroílár pobal nua agus pobal atá ann cheana, tugtar rogha iompair níos fearr do dhaoine, agus laghdaítear spleáchas ar charranna.

Aontaíonn

60%

díobh gur féidir leo dul go héasca chuig go leor áiteanna a gcaithfidh siad cuairt a thabhairt orthu gan tiomáint

70% in 2023

Tacaíonn

90%

díobh le tús áite a thabhairt d'fhorbairtí tithíochta nua a thacaíonn le siúl, rothlú, rothaíocht nó úsáid iompair phoiblí.

Is féidir le forbairtí nua agus pobail atá ann cheana tacú le siúl agus rothlú trína chinntiú go bhfuil go leor de na rudaí a theastaíonn ó dhaoine le fáil gar don áit ina bhfuil cónaí orthu.

Cén céatadán de chónaitheoirí a mbeadh níos mó saoráidí agus seirbhísí áitiúla úsáideach dóibh chun cuidiú leo siúl nó rothlú a dhéanamh níos mó?

80% níos mó siopaí agus seirbhísí laethúla, amhail bainc agus oifigí poist, gar dá dteach

69% in 2023

79% níos mó seirbhísí rialtais, amhail clinicí dochtúra agus scoileanna, gar dá dteach

69% in 2023

87% níos mó páirceanna nó spásanna glasa gar dá dteach

77% in 2023

81% níos mó rudaí le feiceáil agus le déanamh gar dá dteach, amhail caiféanna nó ionaid siamsaíochta

75% in 2023

Ba mhaith le cónaitheoirí go mbeadh siúl agus rothlú ag teacht níos fearr le busanna

Cé gur cheart go mbeadh siúl agus rothlú ar an rogha is meallta maidir le turais ghairide, ba cheart an rogha sin a chomhtháthú le hiompar poiblí le haghaidh turais níos faide freisin.

Is í úsáid bus an cineál taistil ilmhódaigh is coitianta ar fud na hÉireann, agus braitheann formhór na dturas bus ar shiúl agus ar rothlú. Dúirt cónaitheoirí linn go bhfuil feabhsuithe praiticiúla de dhíth orthu chun na modhanna iompair sin a chomhtháthú ar bhealach níos fearr.

Cén céatadán de chónaitheoirí a mbeadh na hathruithe sin úsáideach dóibh le cuidiú leo turais a dhéanamh lena n-áirítear siúl nó rothlú agus an bus níos minice?

82% tuilleadh eolais chun cuidiú leo turas a phleanáil agus a dhéanamh (amhail aipeanna, léarscáileanna, comharthaíocht nó foireann iompair phoiblí)

82% níos mó bealaí díreacha siúil agus rothlaithe ó eastáit tithíochta go stadanna bus

82% bealaí siúil agus rothaíochta inrochtana go stadanna bus agus ar ais

84% sábháilteacht fheabhsaithe agus tú agus daoine ag siúl agus ag rothlú go stad bus agus ar ais

84% saoráidí trasnaithe siúil agus rothlaithe feabhsaithe in aice le stadanna bus

86% stadanna bus feabhsaithe (amhail iad a bheith inrochtana, solas maith iontu, dea-bhail orthu, clúdach ón mbáisteach, taispeáint faisnéise seirbhíse)

Ba mhaith le cónaitheoirí sráideanna níos fearr

Tá go leor bealaí ann lenár sráideanna agus lenár gcomharsanachtaí a dhéanamh sábháilte, fáilteach agus compordach do gach duine chun siúl nó rothlú isteach iontu.

Cén céatadán de chónaitheoirí a cheapann go gcuideodh na hathruithe sin leo siúl nó rothlú níos mó?

82%
cosáin níos leithne
70% in 2023

84%
trasrianta bóthair níos minice, agus hamanna feithimh laghdaithe
73% in 2023

86%
áiteanna níos deise feadh na sráideanna chun stopadh agus scíth a ligean acu, amhail níos mó binsí, crann agus scáthlán
78% in 2023

89%
inrochtaineacht níos fearr ar chosáin, amhail dromchlaí cothroma agus colbhaí íslithe ag pointí trasnaithe
78% in 2023

83%
níos lú carranna páirceáilte ar an gcosán
69% in 2023

74%
níos lú eagla roimh choireacht nó iompar frithshóisialta ina gceantar
69% in 2023

Sa cheantar, do gach bóthar a chruthaíonn acomhal le soilse tráchta

Tá trasrian coisithe ag **85%** díobh

Níl trasrian coisithe a **15%** díobh

Mar shampla, bíonn trí bhóthar ar acomhal-T a chomhdhéanann an t-acomhal, agus bíonn ceithre cinn i gcrosbhóthar.

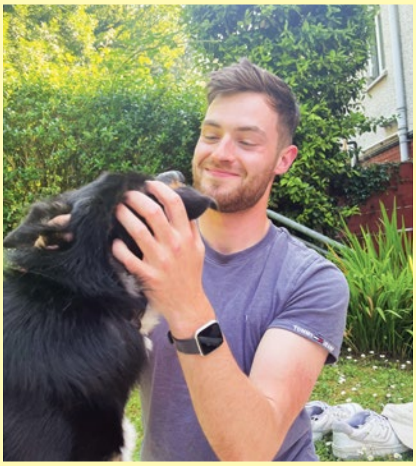

Alex MacEvilly

Bhog mé go Corcaigh ag deireadh 2023 agus is breá liom mo bhealach a dhéanamh trí m’áit nua de shiúl na gcos. Baineann mo ghnáthamh seachtainiúil le siúlóid ó m’oifig ar Bhóthar Dhúglais go lár na cathrach. Le mo phost, téim chuig gnólachtaí nua gach seachtain, agus bíonn rud éigin suimiúil le feiceáil i gcónaí ar an mbealach. Mar gheall go siúlaim tá mo thuras oibre níos tarraingtí, níos sláintiúla, agus níos saor ó strus i gcomparáid le bheith ag tiomáint.

Tá Margadh Shasana ar cheann de na háiteanna is fearr liom cuairt a thabhairt orthu – ceann scríbe lena léirítear an dóigh ar féidir le bealaí siúlóide brú tráchta agus strus páirceála a laghdú agus tacú le gnólachtaí áitiúla ag an am céanna. Cé gur breá liom an tsaoirse a bhaineann le siúl, d’fhéadfadh bóithre gnóthacha amhail Bóthar an Deiscirt a bheith míthaitneamhach mar gheall ar a bhallaí arda agus a astaíochtaí tráchta,

Bheadh na bealaí sin níos sábháilte agus níos taitneamhaí le níos mó crann agus cosáin níos leithne. Tá an t-ádh orm go bhfuil an Glasbhealach go Páirc Ghleann na Trá Móire agus Coillte an Bhaile Bhric in aice liom – foirfe do bhealaí siúil síochánta, glasa.

Réitigh rothaíochta

Cad a dhéanfadh rothaíocht níos fearr?

Is mian le go leor cónaitheoirí rothaíocht a dhéanamh

Tá fonn mór ann tosú ag rothaíocht i measc cónaitheoirí nach bhfuil ag rothaíocht cheana féin.

Chun freastal ar an éileamh sin ní mór dúinn aghaidh a thabhairt ar shábháilteacht, ag cinntiú go bhfuil spás tiomnaithe ag daoine le haghaidh rothaíochta, chomh maith le tacú le rochtain ar rothar, oiliúint, páirceáil rothar, agus rothaíocht agus iompar poiblí a chomhtháthú ar bhealach níos fearr.

Conas a fheiceann cónaitheoirí iad féin maidir le rothaíocht?

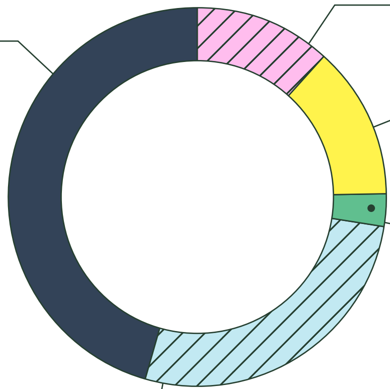

Ní rothaíonn siad agus ní mian leo: **46%**
49% in 2023

Rothaíonn siad go minic: **12%**
12% in 2023

Rothaíonn siad ó am go chéile **13%**
11% in 2023

Ag rothaíocht den chéad uair nó ag filleadh uirthi: **3%**
3% in 2023

Ní rothaíonn siad ach ba mhaith leo: **27%**
24% in 2023

Cén cion de chónaitheoirí a dúirt nach 'rothaíonn siad ach gur mhaith leo'

26% de mhná
23% in 2023

36% de dhaoine ó ghrúpaí mionlaigh eitneacha
40% in 2023

16% de dhaoine faoi mhíchumas
12% in 2023

Tá níos mó tacaíochta ag teastáil ó chónaitheoirí chun rothaíocht a dhéanamh

Cén céatadán de chónaitheoirí a cheapann go gcuideodh an cineál sin tacaíochta leo tosú ag rothaíocht nó le rothaíocht a dhéanamh níos mó?

49%
rochtain ar rothar
49% in 2023

33%
rochtain ar rothar leictreach
33% in 2023

21%
rochtain ar rothar lastais ar a bhfuil spás chun leanaí nó siopadóireacht a iompar
24% in 2023

19%
rochtain ar rothar oiriúnaithe, amhail trírothach nó rothar láimhe
22% in 2023

50%
rochtain nó feabhsuithe ar scéim um rothair ar cíos sa chathair
54% in 2023

43%
rochtain ar pháirceáil shlán do rothair sa bhaile nó in aice leis
36% in 2023

39%
cúrsaí oiliúna rothaíochta agus turais shóisialta eagraithe
47% in 2023

Céatadáin na gcónaitheoirí a bhfuil rochtain acu ar rothar do dhaoine fásta

40% de na cónaitheoirí ar fad
45% in 2023

30% den ghrúpa socheacnamaíoch DE
26% in 2023

46% den ghrúpa socheacnamaíoch AB
59% in 2023

Ba mhaith le cónaitheoirí bonneagar rothaíochta feabhsaithe

Tá líonraí cosán rothaíochta tiomnaithe agus sábháilte, páirceáil rothar agus comhtháthú níos fearr le hiompar poiblí ag teastáil ó dhaoine.

Tá

6% de theaghlaigh

laistigh de 125 méadar ó chosáin rothaíochta saor ó thrácht ar shiúl ón mbóthar, ó chosáin rothaíochta atá scartha go fisiceach ó thrácht agus ó choisithe, nó ó bhealaí ar a bhfuil comharthaí bóthair feadh sráideanna níos ciúine

Tá

10 km

de chosáin rothaíochta sa cheantar ar chomhchéim leis an gcosán, agus tá siad idirdhealaithe de dromchla difriúil

Sa cheantar, tá:

40 km
de chosáin rothaíochta saor ó thrácht ar shiúl ón mbóthar

18 km
de chosáin rothaíochta atá scartha go fisiceach ó thrácht agus ó choisithe

0.3 km
de bhealaí ar a bhfuil comharthaí bóthair feadh sráideanna níos ciúine

174
spás páirceála rothair trasna 10 stáisiún iarnróid agus bus

Cén céatadán de chónaitheoirí a chuideofaí leo tosú ag rothaíocht nó le rothaíocht níos mó a dhéanamh dá mbeadh saoráidí níos fearr ann?

62%
níos mó cosáin rothaíochta saor ó thrácht ar shiúl ó bhóithre, amhail trí pháirceanna nó feadh uiscebhealaí
64% in 2023

60%
níos mó cosáin rothaíochta feadh bóithre atá scartha go fisiceach ó thrácht agus ó choisithe
62% in 2023

61%
níos mó bealaí rothaíochta áitiúla ar a bhfuil comharthaí bóthair feadh sráideanna níos ciúine
63% in 2023

58%
naisc níos fearr le hiompar poiblí, amhail páirceáil rothar shlán ag stáisiúin traenach, stadanna/stáisiúin bus
61% in 2023

I measc na gcónaitheoirí

Tacaíonn
92%
le cosáin siúil, rothlaithe agus rothaíochta eisbhóthair sa cheantar áitiúil a fheabhsú agus a mhéadú

Tacaíonn
73%
le níos mó cosáin rothaíochta a thógáil atá scartha go fisiceach ó thrácht agus ó choisithe, fiú nuair a chiallódh sé sin níos lú spáis do thrácht eile ar bhóithre
69% in 2023

Tacaíonn
91%
le rochtain siúil, rothlaithe agus rothaíochta chuig stadanna bus agus stáisiúin chóiste nó iarnróid a fheabhsú

Stiúideo Bláthanna Chorcaí

D'infheistíomar i rothar lastais láimhe den chéad uair ag tús 2020, toisc go raibh seachadtaí lár na cathrach an-am-íditheach. Bhí an rothar lastais i bhfad níos tapúla, le lánaí rothar, rochtain ar chriosanna coisithe agus bheith ábalta páirceáil díreach taobh amuigh dár gceann scríbe.

D'uasghrádaíomar go rothar lastais leictreach in 2023 chun go bhféadfaimis taisteal beagán níos faide agus is é mo phríomh-mhodh iompair isteach agus amach ón obair é freisin.

Is amhlaidh go seasta freisin go bhfuil dhá thuras ar an rothar níos tapúla ná turas amháin sa veain. Ní féidir linn a dhóthain béime a chur ar cé chomh háisiúil agus atá an rothar.

Réitigh chomharsanachta

Áiteanna rathúla, ag díriú ar leanaí

Ba chóir do chomharsanachtaí tús áite a thabhairt do riachtanais agus folláine na ndaoine a chónaíonn ansin agus a thugann cuairt air. Ba chóir iad a phleanáil chun tacú leis an bpobal, ceangal sóisialta a chothú, agus a bheith in áiteanna ina mothaíonn gach duine ar a suaimhneas.

Má dheartar comharsanachtaí agus leanaí á gcur san áireamh, oibreoidh siad níos fearr do chách.

An turas ar scoil a fheabhsú

Tá scoileanna i gcroílár go leor comharsanachtaí agus ba chóir go mbeadh siad mar chuid d’aon phlean a bhaineann le comharsanachtaí a fheabhsú.

Ciallaíonn sé sin oibriú le scoileanna chun siúl, rothlú agus rothaíocht a spreagadh, ach feabhas a chur ar an gcomharsanacht timpeall ar scoileanna freisin chun trácht a laghdú agus cosáin, pointí trasnaithe agus soláthar rothaíochta a fheabhsú.

Tacaíonn **59%** leis

Tá **24%** ina choinne

sráideanna cónaithe lasmuigh de scoileanna a dhúnadh do charranna le linn amanna fágála agus bailithe

Tugtar ‘Sráideanna Scoile’ orthu sin. Tá scéimeanna Sráideanna Scoile ag

0 scoil

sa cheantar

0 scoil in 2023

Tacaíonn **88%** leis

Tá **6%** ina choinne

luasteorainneacha a laghdú, pointí trasnaithe a fheabhsú agus cosáin rothaíochta cosanta a thabhairt isteach i gcomharsanachtaí scoile

Tugtar ‘Bealaí Sábháilte chun na Scoile’ orthu sin.[i]

Tá 18 scoil

sa chlár Bealaí Níos Sábháilte chun na Scoile

i. Tá sé mar aidhm ag na scéimeanna Bealaí Níos Sábháilte chun na Scoile criosanna scoile ildaite sainiúla a sholáthar ag tosach scoileanna chun tús áite a thabhairt do leanaí a bhíonn ag siúl, ag rothlú agus ag rothaíocht, chun cosc a chur ar fhágáil feithiclí, agus chun trasrianta agus naisc thábhachtacha a fheabhsú do leanaí a roghnaíonn taisteal gníomhach.

An neamhspleáchas a thabhairt do leanaí chun bheith ag fánaíocht, ag súgradh agus ag forbairt

Ba chóir do chomharsanachtaí a bheith ina n-áiteanna inar féidir le leanaí déanamh go maith. Is féidir le comharsanachtaí atá deartha go maith saoirse a thabhairt do leanaí bogadh timpeall, bheith ag súgradh agus ag sóisialú, rud a chuideoidh le neamhspleáchas, scileanna sóisialta agus uathriail leanaí.

An mheánaois nuair a ligfeadh tuismitheoirí agus cúramóirí do leanaí taisteal go neamhspleách ina gcomharsanacht

12 bliain d’aois le siúl nó rothlú

13 bliain d’aois le rothaíocht a dhéanamh

14 bliain d’aois chun iompar poiblí a úsáid

Aontaíonn

82%

go bhfuil spás ann do leanaí chun sóisialú agus súgradh

82% in 2023

Tá níos lú páistí ag súgradh amuigh ar a sráideanna ná riamh. Ní dúirt ach **27%** de leanaí go mbíonn siad ag súgradh lasmuigh dá dtithe go rialta, i gcomparáid le **71%** díobh siúd a rugadh idir 1946 agus 1964.

Suirbhé feachtais ‘Summer of Play’, Save the Children, 2022.

Tacaíonn cónaitheoirí le comharsanachtaí atá sábháilte do leanaí

Tacaíonn daoine fásta le comharsanachtaí atá sábháilte do leanaí, lena n-áirítear spriocanna laghdaithe tráchta agus bearta chun tréthrácht agus luas tráchta a laghdú, ach ní mór é sin a dhéanamh go cothrom.

Ceapann
59%
de chónaitheoirí nach é feithiclí mótair atá ag bogadh nó páirceáilte an ghné is suntasaí ina sráideanna
68% in 2023

Tacaíonn
84%
le spriocanna laghdaithe tráchta a leagan síos agus beart a dhéanamh chun iad sin a bhaint amach.
83% in 2023

Tacaíonn
83%
le comharsanachtaí íseal-tráchta
82% in 2023

Níl aon rud ann chun cosc a chur ar thrácht tríd an gceantar ar
18%
d'fhad iomlán na mbóithre neamhaicmithe sa cheantar. D'fhéadfadh cóngar sciuirde a bheith mar thoradh air seo.[ii]
19% in 2023

Bheadh níos lú mótarfheithicilí ar a sráideanna úsáideach do chónaitheoirí chun:

75% siúl nó rothlú níos mó

56% níos mó rothaíocht a dhéanamh

Tacaíonn
83%
le luasteorainneacha a laghdú ar bhóithre áitiúla i limistéir faoi fhoirgnimh go luasteorainneacha 30 km/u

Ba chóir go mbeadh trácht ag taisteal ag luasanna faoi bhun 30 km/u ar
10%
de shráideanna an cheantair de ghnáth (gan mótarbhealaí san áireamh)

Bheadh níos mó sráideanna le luasteorainneacha 30 km/u úsáideach do chónaitheoirí chun:

77% siúl nó rothlú níos mó

56% níos mó rothaíocht a dhéanamh

Ba chóir go mbeadh gach duine ar a suaimhneas ina gcomharsanacht féin

Le feabhsuithe ar chomharsanachtaí, ba chóir riachtanais daoine fásta a aithint freisin, mar shampla mná, daoine faoi mhíchumas agus daoine ó ghrúpaí mionlaigh eitnigh.

Aontaíonn
83%
go mbíonn siad ag comhrá go rialta lena gcomharsana, níos mó ná díreach heileo a rá.
83% in 2023

Mothaíonn
87%
go bhfuil siad ábalta páirt a ghlacadh in áit níos fearr le cónaí a dhéanamh dá gcomharsanachta
89% in 2023

Cion na gcónaitheoirí a bhraitheann go bhfuil fáilte rompu agus a bhíonn ar a suaimhneas ag siúl, ag rothaíocht nó ag caitheamh ama ar shráideanna a gcomharsanachta

89%
de na cónaitheoirí ar fad
91% in 2023

89% de mhná
91% in 2023

89% d'fhir
91% in 2023

89% de dhaoine ó ghrúpaí mionlaigh eitneacha
95% in 2023

89% de dhaoine geala
91% in 2023

76% de dhaoine faoi mhíchumas
90% in 2023

89% de dhaoine nach bhfuil faoi mhíchumas
91% in 2023

87% den ghrúpa socheacnamaíoch DE
85% in 2023

90% den ghrúpa socheacnamaíoch AB
94% in 2023

ii. Bunaithe ar anailís le CycleStreets www.lowtrafficneighbourhoods.org. Is iad na bóithre beaga ísealúsáide na bóithre sin a aicmítear mar 'bhóithre beaga níos lú suntasach' ar OpenStreetMap.

An ceantar a fhorbairt

Siúl, rothlú agus rothaíocht a fheabhsú

Is bealach iontach é Taisteal Gníomhach chun taisteal timpeall, trínar féidir le daoine bheith aclaí, truailliú a laghdú agus airgead a shábháil ag an am céanna. Tá sé chun tairbhe daoine aonair agus an chomhshaoil araon.

Cuimsítear i Ceantar Cathrach Chorcaí ceantair uile Comhairle Cathrach Chorcaí (CCC) agus codanna de cheantair Chomhairle Contae Chorcaí (CCO). Oibríonn an tÚdarás Náisiúnta Iompair (ÚNI) go dlúth leis na húdaráis áitiúla sin chun réimse leathan tionscadal Taistil Ghníomhaigh a sholáthar. Áirítear leis sin lánaí rothaíochta scartha a chruthú, cosáin a leathnú, droichid nua siúil agus rothaíochta a thógáil, agus trasrianta coisithe breise a shuiteáil. Tá Clár Taistil Ghníomhaigh ÚNI treoraithe ag na spriocanna atá leagtha amach i bPlean Gníomhaíochta an Rialtais ar son na hAeráide 2023. Ceann de phríomhchuspóirí an phlean is ea líonraí siúil agus rothaíochta a leathnú ionas go mbeidh siúl, rothaíocht agus iompar poiblí freagrach as 50% de gach turas faoi 2030.

Maoiníonn an Roinn Iompair tionscadail trí Chlár Taistil Ghníomhaigh ÚNI) agus déanann na húdaráis áitiúla iad a bhainistiú agus a sholáthar. Bhunaigh Comhairle Cathrach Chorcaí foireann Taistil Ghníomhaigh in 2011 chun maoirseacht a dhéanamh ar thionscadail a mhaoiníonn ÚNI, agus go dtí deireadh 2024, bhí €158 milliún infheistithe i scéimeanna Taistil Ghníomhaigh. Ghlac Comhairle Contae Chorcaí páirt sa chlár in 2012 agus tá €86 milliún infheistithe aici go dtí seo. Ó 2020 i leith, tá méadú suntasach tagtha ar leibhéil infheistíochta, rud a chuireann go leor tionscadal ar fáil lena bhfeabhsaítear nascacht agus lena soláthraítear níos mó deiseanna siúil agus rothaíochta ar fud an cheantair cathrach.

Ceann de phríomhchuspóirí an phlean is ea líonraí siúil agus rothaíochta a leathnú ionas go mbeidh siúl, rothaíocht agus iompar poiblí freagrach as 50% de gach turas faoi 2030.

Scéim Rothar TFI Chorcaí

Tá fás leanúnach tagtha ar scéim Rothar TFI Chorcaí gach bliain ó bhí 2021 ann, agus os cionn 175,000 turas déanta in 2024. In 2025, cuireadh 100 rothar leictreach nua leis an bhflít, agus cuireadh stáisiúin shealadacha nua leis an líonra.

Scéim Feabhsúcháin Phromanáid na Muiríne

Críochnaíodh Scéim Feabhsúcháin Phromanáid na Muiríne in 2024. Nascann an stráice 2km sin de spás comhroinnte do choisithe agus do rothaithe le scéim Phasáiste an Ghlasbhealaigh a críochnaíodh in 2023, chomh maith le scéim feabhsúcháin réimse poiblí na Carraige Duibhe a soláthraíodh roimhe seo. Ag an taobh eile den scéim, nascann sé leis an scaradh éadrom rothar ar Bhóthar na Páirce Láir agus Bóthar Uí Mhuineacháin i dtreo lár na cathrach.

Tionscadal Pathfinder ó Chorcaigh go Port Láirge

Tá Comhairle Contae Chorcaí agus Comhairle Cathrach Chorcaí ag leanúint le Tionscadal Pathfinder ó Chorcaigh go Port Láirge a fhorbairt. Ó cuireadh tús leis an tionscadal ó Dhún Citil go Carraig Thuathail in 2020, tá os cionn 8km de Chonair Taistil Ghníomhaigh curtha ar fáil lena nasctar scoileanna, gnólachtaí beaga agus stáisiúin traenach. Táthar ag súil go dtosóidh na codanna deiridh den scéim sin i mbliana.

Scéimeanna um Bealaí Sábháilte chun na Scoile

Sa Chóbh, tá trí scéim SRTS curtha i gcrích, rud a fhágann go bhfuil an baile ina áit níos sábháilte do pháiste chun dul ar scoil. Mar an gcéanna, i mBun an Tábhairne, tá an-tóir ar ghnéithe an tionscadail a bhaineann le cosáin níos leithne, cur, agus cruthú áite i measc daltaí, tuismitheoirí agus múinteoirí. Tá go leor gradam buaite ag an scéim a cuireadh ar fáil do Scoil Mhuire na nGrást i mBéal Guala lena n-áirítear Gradam Uachtarán 2024 Institiúid Tírdhreacha na hÉireann.

Ag breathnú chun cinn

Áiteanna agus sráideanna níos fearr do chách

Le Straitéis Iompair Cheantar Cathrach Chorcaí (CMATS), a foilsíodh in 2020, soláthraítear creat cuimsitheach chun líonra iompair inrochtana, ardchaighdeáin agus comhtháite a fhorbairt ar fud Cheantar Cathrach Chorcaí. Is é is aidhm leis tacú le riachtanais taistil agus le fás inbhuanaithe an réigiúin, agus Corcaigh á haithint mar phríomhinneall fáis eacnamaíoch agus daonra an Iardheiscirt.

Príomhchuspóir den straitéis is ea cultúr láidir rothaíochta a chothú laistigh den cheantar cathrach, lena n-áirítear líonra rothaíochta atá sábháilte, cuimsitheach, mealltach agus éasca an bealach a dhéanamh tríd a sholáthar.

Tá a Líonra Taistil Ghníomhaigh á leathnú go gníomhach ag Comhairle Cathrach Chorcaí, tríd an mbonneagar atá ann cheana a nascadh le scéimeanna nua. Deonaíodh cead pleanála do chuid na cathrach den tionscadal Pathfinder, lena nascfar Stáisiún Kent le ceantar Dhún Citil. Cuireadh tús le tógáil an tionscadail sin sa bhliain 2025. Ag taobh Stáisiún Kent, ceanglóidh an scéim le raon rothaíochta na Laoi, rud a chuirfidh bealach leanúnach ar fáil trí lár na cathrach i dtreo Choláiste na hOllscoile, Corcaigh. Le scéim Bhóthar Dhún Citil (Céim 2), nascfar Gleann Maghair le líonra Pathfinder, agus críochnófar Glasbhealach Ghleann Maghair freisin, rud a fheabhsóidh an nascacht tuilleadh.

I lár na cathrach, tógfar dhá dhroichead nua do choisithe agus do rothaithe, rud a nascfaidh an Phríomhshráid Theas le láithreán athfhorbartha Beamish agus Crawford. Cuirfear feabhas suntasach leis sin ar an nascacht do choisithe agus do rothaithe. Táthar chun uasghrádú a dhéanamh freisin ar pháirceáil rothar, agus tabharfar seastáin nua Sheffield agus páirceáil shábháilte isteach i gCarrchlós Halla na Cathrach.

Céatadán na gcónaitheoirí ar mian leo go gcaithfeadh an rialtas níos mó airgid ina gceantar áitiúil:

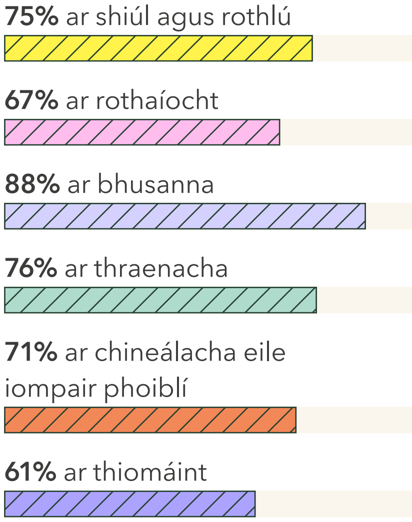

> **Príomhchuspóir den straitéis é cultúr láidir rothaíochta a chothú laistigh den cheantar cathrach**

Ar Thuaisceart na cathrach, le Conair Iompair Inbhuanaithe Bhaile an Mhulláin, cuirfear saoráidí feabhsaithe ar fáil le haghaidh siúil agus rothaíochta agus nascfar í le ceantair ina bhfuil go leor tithíochta nua. Le Scéim na Capóige, cuirfear feabhas ar an inrochtaineacht do chónaitheoirí áitiúla agus do na scoláirí iomadúla atá ag freastal ar scoileanna in aice láimhe. Tá roinnt scéimeanna eile do choisithe agus do rothaithe á dtógáil nó i gcéim an deartha.

Bunóidh Comhairle Cathrach Chorcaí Leabharlann Rothar i gcomhpháirtíocht le scoileanna agus clubanna spóirt freisin, agus trí sin beidh teaghlaigh ábalta rothair leictreacha lastais a fháil ar iasacht ar feadh suas le trí mhí. Le fianaise ó Bhaile Átha Cliath, áit a bhfuil scéim chomhchosúil ar siúl ó 2022 i leith, taispeántar gur féidir le tionscnaimh den sórt sin a bheith an-éifeachtach chun iompraíochtaí taistil inbhuanaithe a spreagadh.

Taobh amuigh den chathair, tá infheistíochtaí suntasacha beartaithe ar fud an cheantair cathrach. Nascfar Carraig Thuathail le Stáisiún Traenach Mhainistir na Corann, a nascfar leis an nGlasbhealach ó Mhainistir na Corann go hEochaill atá maoinithe ag Bonneagar Iompair Éireann (BIÉ). Déanfar líonra inmheánach Mhainistir na Corann a chomhtháthú leis an tionscadal ó Bhaile an Churraigh go Mhainistir na Corann. I gCarraig Uí Leighin, leanfar leis an bPlean Feabhsúcháin Iompair agus Réimse Phoiblí (TPREP), agus tá nasc Bridgemount críochnaithe cheana féin. Le tionscadal Bonneagair Ilmhódaigh an Oileáin Bhig, soláthrófar bonneagar sábháilte rothaíochta agus siúil mar aon le bearta tosaíochta do bhusanna, ag nascadh leis an tionscadal Pathfinder ó Dhún Citil go Carraig Thuathail.

Sa deisceart, leis an tionscadal 'Lee to Sea', nascfar codanna den ghlasbhealach atá ann cheana leis an bPasáiste, lena n-áirítear tollán iarnróid as úsáid a aistriú go bonneagar do choisithe agus do rothaithe. Leanfaidh an scéim ar aghaidh ón mbád farantóireachta go Baile an Mhanaigh agus Rinn an Scidígh, rud a chruthóidh conair leanúnach.

Le chéile, cruthófar leis na tionscadail sin líonra cuimsitheach de bhealaí Taistil Ghníomhaigh thuaidh theas agus soir siar, rud a cheanglóidh an ceantar cathrach le chéile agus éascóidh taisteal sábháilte, áisiúil agus inbhuanaithe do chách.

Ollie Sheehan

Tá ag obair ag Mary Gearys Childcare, atá lonnaithe i bPáirc Ghnó IDA i gCarraig Thuathail, agus freastalaímid ar 450 leanbh. Tá an t-ádh dearg orainn go bhfuil an cosán rothaíochta taobh amuigh dár ndoras tosaigh.

Tá ár suíomh sáite sa saol amuigh faoi aer, agus mar sin, ó bhíonn siad an-óg, bíonn páistí amuigh ar an rotharbhealach. Úsáidimid an rotharbhealach sin ar roinnt bealaí amhail ár mbugaithe ceithre shuíochán, siúlóirí réamhscoile a théann go dtí an loch, ár bpáistí scoile ag siúl ar scoil gach maidin agus ár 'bhus rothaíochta', i gcás go rothaíonn cúig pháiste is fiche chuig an scoil agus ar ais gach lá. Ceanglaíonn an cosán rothaíochta muid go sábháilte leis na scoileanna áitiúla, leis an loch agus go gairid, le Gleanntán agus níos faide ná sin.

Tá céatadán mór páistí againn i gCarraig Thuathail a shiúlann, a úsáideann scútar nó a rothaíonn ar scoil mar gheall ar an rothabhealach sin.

Nótaí ar mhodheolaíocht

Ba é an chuideachta taighde neamhspleách Ipsos B&A a rinne an suirbhé o thaobh dearcaidh ó Aibreán go Lúnasa 2025 (Bealtaine go hIúil 2023).

Tá an suirbhé ionadaíoch do chónaitheoirí uile Cheantar Cathrach Chorcaí, ní iad siúd a shiúlann, a rothlaíonn nó a rothaíonn amháin.

Fuarthas na sonraí eile go léir ó chomhpháirtithe réigiúnacha agus áitiúla, ó thacair sonraí náisiúnta rinne Walk Wheel Cycle Trust iad a shamhaltú nó a ríomh. Tá na sonraí uile a fuarthas go háitiúil ceart amhail ón 28 Bealtaine 2025.

Úsáideann meastacháin turas samhail arna forbairt ag Walk Wheel Cycle Trust. Agus comparáid á déanamh le suirbhéanna taistil eile, d'fhéadfadh roinnt difríochtaí a bheith ann i gcion na dturas a rinneadh de réir chuspóir an turais.

Áirítear turais rothaíochta sna meastacháin turas anois mar chuid den obair do 2025 agus 2023 araon. Rinneadh meastacháin samhla 2023 a foilsíodh roimhe seo a athríomh chun iad sin a chur san áireamh agus chun comparáid dhíreach a éascú agus ag baint úsáid as roinnt sonraí ionchuir éagsúla ó fhoinsí níos láidre. Bhí tionchar aige sin freisin ar mheastacháin ar thurais siúil ó 2023 ar aghaidh.

Baineadh úsáid as slánú ar fud na tuarascála. In go leor cásanna, rinneamar slánú go dtí an tslánuimhir is gaire. Seachnaítear slánú i gcás ina bhféadfadh sé sin mearbhall a chruthú, mar shampla le meastacháin samhaltaithe a thaispeántar sna rannóga achoimre agus tairbhí

Tá tuilleadh eolais faoi fhoinsí sonraí agus ríomhanna, lena n-áirítear láidreachtaí agus teorainneacha an tsuirbhé agus modheolaíocht samhla le fáil ag **www.walkwheelcycletrust.org.uk/walking-cycling-index**

Is a bhuí leis an gcarthanas Walk Wheel Cycle Trust gur féidir le gach duine siúl, rothlú agus rothaíocht a dhéanamh.

Mar gheall go n-athraíonn gluaiseacht faoi chumhacht na ndaoine gach rud. Ár sláinte. Ár bhfolláine. Ár ndomhan.

www.walkwheelcycletrust.org.uk

Maoiniú agus tacaíocht.

Tá maoiniú agus tacaíocht tugtha ag an Údarás Iompair Náisiúnta i leith Innéacs Siúil agus Rothaíochta Cheantar Cathrach Chorcaí. Tá an tionscadal comhordaithe ag Walk Wheel Cycle Trust agus tá tacaíocht faighte ina leith ó Chomhairle Cathrach Chorcaí agus Comhairle Contae Chorcaí.

Is carthanas cláraithe é Walk Wheel Cycle Trust in Éirinn (20206824), i Sasana agus in Cymru (326550), agus in Albain (SC039263).

© Walk Wheel Cycle Trust Márta 2026

© Photos: Taidgh Richards, seachas seatanna cinn ar leathanach 2: Comhairle Cathrach Chorcaí (ar clé), Comhairle Contae Chorcaí (ar dheis); leathanach 7: Sarah Harrington/Walk Wheel Cycle Trust; leathanach 9: Fionnuala Solomon/Walk Wheel Cycle Trust; leathanach 15: Alex MacEvilly/Walk Wheel Cycle Trust; leathanach 17: Cork Flower Studio/Walk Wheel Cycle Trust; leathanach 21: Sarah Kate Photography (ag barr), An tÚdarás Náisiúnta Iompair (ag bun); leathanach 23: Ollie Sheehan/ Walk Wheel Cycle Trust